

Position paper Ouderbetrokkenheid in het onderwijs

Inbreng t.b.v. het rondetafelgesprek met de vaste Kamercommissie OCW dd. 11 april 2019

De betrokkenheid van ouders bij het onderwijs aan hun kind is van groot belang. Deze betrokkenheid krijgt vorm in en om de school, in de relatie leraar-ouder-kind, via medezeggenschap en door de talloze vormen van ouderbetrokkenheid op school. Gelukkig kunnen we op basis van recent onderzoek onder ouders vaststellen dat het grootste deel van de ouders op dit moment tevreden is over het onderwijs aan hun kind. Deze ouders hebben natuurlijk ideeën over hoe het beter kan, ze maken zich soms zorgen over het toenemende lerarentekort en de werkdruk voor leraren, ze willen graag meer betrokken worden, maar over het algemeen zijn ze blij met het onderwijs aan hun kind en het contact met school.

Soms loopt de samenwerking tussen ouders en school echter niet goed. Vaak gaat er dan iets mis in de onderlinge communicatie, of is er verschil van inzicht t.a.v. juiste aanpak voor het kind. Of er gebeuren ernstigere dingen: scholen komen de regels niet na, kinderen worden gepest en er wordt in de ogen van ouders niet adequaat gehandeld, kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte worden niet goed geholpen of de kwaliteit van het onderwijs in zijn algemeenheid laat te wensen over. In deze gevallen is het van groot nut dat er een plek is waar ouders terecht kunnen voor onafhankelijke informatie en advies. Veel ouders maken hiervan ook gebruik: ieder jaar beantwoorden we meer dan 10.000 vragen van ouders.

Naast de directe relatie tussen ouders en school in de praktijk is het ook van groot belang dat ouders betrokken zijn bij het maken, bijstellen en evalueren van onderwijsbeleid. De afgelopen vijf jaar zijn hier grote stappen in gemaakt en wordt Ouders & Onderwijs betrokken bij diverse beleidstrajecten, waaronder passend onderwijs, kansengelijkheid, medezeggenschap en schoolkosten. Dit is belangrijk, omdat de visie van ouders zorgt voor een cruciaal perspectief op het onderwijs: niet vanuit professionele betrokkenheid, maar vanuit de persoonlijke betrokkenheid van de ouder bij het kind. Naar deze stem wordt steeds vaker geluisterd, maar die mag nog veel krachtiger klinken. Komende jaren willen we als ouders daarom een stap maken van meepraten naar echt zaken veranderen waar dat nodig is.

In dit position paper leggen we de nadruk op de rol die ouderorganisaties kunnen en moeten spelen in het onderwijs. We gaan in op onze evaluatie en ook op de reacties hierop. We doen een voorstel voor een betere regionale vertegenwoordiging van ouders. Tot slot steken we de hand uit naar alle ouders van Nederland in de hoop en de verwachting dat we in de toekomst samen kunnen werken om een krachtige eensgezinde stem van ouders te laten horen.

Evaluatie Ouders & Onderwijs

Ouders & Onderwijs is blij met de conclusies uit de evaluatie uitgevoerd door Oberon en we herkennen ons in het positieve beeld en ook in de aanbevelingen. We zijn trots op ons informatiepunt en we zijn heel blij dat ouders hierover ook te spreken zijn. Ook voelen we ons gesteund door de conclusie dat we naar het best van ons vermogen hebben gewerkt aan een sterkere vertegenwoordiging van ouders op de talloze beleidsdossiers die onze onderwijssector rijk is.

Dat de positieve kijk op onze organisatie niet door iedereen gedeeld wordt is voor ons geen verrassing. Veel van de bezwaren die door diverse ouderorganisaties, ook nu weer in recente brieven, naar voren worden gebracht zijn al ontstaan op het moment dat het besluit in 2013 werd genomen om de financiële ondersteuning aan deze organisaties stop te zetten. De oprichting van Ouders & Onderwijs en met name de keuzes die zijn gemaakt over de inrichting ervan hebben de nieuwe en bestaande ouderorganisaties helaas tegenover elkaar gezet. Meer dan vijf jaar later moeten we constateren dat we er sindsdien nog onvoldoende in zijn geslaagd om het ouderveld samen te brengen en een krachtig signaal namens alle ouders af te kunnen geven. In tegendeel, in de vijf jaar dat Ouders & Onderwijs bestaat zijn we als ouderorganisaties druk geweest met elkaar de maat nemen en het ouderbelang heeft daaronder te lijden gehad.

We constateren dat voor sommigen helaas geldt dat de beslissingen van toen zelfs nu nog zorgen dat er van enige toenadering geen sprake kan zijn. Deze partijen kunnen we niet overtuigen van onze oprechte intenties en geen enkele wijziging van strategie zal ervoor zorgen dat dit verandert. Echter, we hebben er vertrouwen in dat dat niet geldt voor alle ouderinitiatieven die zijn ontstaan rondom ouders van kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte en de nieuwere initiatieven van ouders rondom beter onderwijs en het lerarentekort. Voor een aantal van deze groepen geldt helaas wel dat zij zich de afgelopen jaren onvoldoende door ons vertegenwoordigd hebben gevoeld. We trekken ons dat aan en willen de intentie uitspreken om deze organisaties een volwaardige stem te geven binnen onze organisatie en om veel beter samen te werken tussen de organisaties. Recente gesprekken geven ons het vertrouwen dat dit ook gaat lukken.

Daarnaast trekken wij ons de kritiek aan dat Ouders & Onderwijs onvoldoende in staat is geweest om regionaal ouders bij te staan op het gebied van passend onderwijs. Wij vinden deze constatering terecht, maar willen er wel op wijzen dat er echt veel meer nodig is dan past binnen onze huidige mogelijkheden. Bij de oprichting van Ouders & Onderwijs zijn drie kerntaken benoemd en daarbij ook een vaststaand te financieren bedrag hiervoor (1 miljoen euro per jaar). Wij hebben naar het beste van ons kunnen geprobeerd deze drie rollen invulling te geven. We moeten echter constateren dat ten aanzien van de derde rol, de ondersteuning van regionale ouderinitiatieven, we niet voldoende in staat zijn om ouders echt te kunnen ondersteunen. Hierdoor blijft deze inspanning hangen op hier en daar een initiatief te helpen met advies en wat financiële steun, maar wordt er niet structureel gewerkt aan een regionale oudervertegenwoordiging.

Regionale oudervertegenwoordiging passend onderwijs

Ouders van kinderen met wie het niet goed gaat op school, krijgen vroeg of laat te maken met de systemen die het onderwijs heeft ingericht in het kader van passend onderwijs. Dat begint in contact met de leraar, wanneer ouders vaak voor de eerste keer te horen krijgen dat het op school 'niet lekker loopt' en dat er 'iets extra's nodig is'. Als dat laatste niet lukt, of onvoldoende helpt, dan verklaren scholen zich soms 'handelingsverlegen'. Dit betekent in de praktijk vaak dat het kind naar het speciaal onderwijs moet. Te weinig scholen zijn in staat of bereid om handelingsbekwaam te worden. De druk op leraren is hier niet zelden een van de oorzaken van. Gevolg is een nog steeds toenemend aantal kinderen in het speciaal onderwijs. En hier start ook thuiszitten in veel gevallen, omdat er wachtlijsten zijn, men het niet eens wordt over de benodigde ondersteuning, er allerlei instanties betrokken raken en men met elkaar steggelt over wie het moet betalen.

Er is hierdoor een grote groep ouders en kinderen ontstaan met ernstige problemen. Het gaat dan bijna altijd om ouders van kinderen met een zorgvraag, kinderen met extra ondersteuningsbehoefte, leer- en/of gedragsproblemen, of kinderen die beschadigd zijn geraakt op school door pestgedrag en uitsluiting. Deze ouders en hun kinderen komen niet zelden terecht in de groeven van ons systeem en krijgen soms zelfs te maken met dwang, (dreigingen met) VT-meldingen of erger, wanneer ze ervoor kiezen hun kind (tijdelijk) niet naar school te laten gaan. Of wanneer ze het niet eens zijn met de door de instanties aangedragen plannen van aanpak. Deze ouders komen met hun rug tegen de muur te staan.

Ouders & Onderwijs spreekt met grote regelmaat ouders over (gebrek aan) passend onderwijs. Gemiddeld 500 ouders per maand, ruim de helft van het totaal aantal vragen. Als informatiepunt kunnen wij op dit moment niet anders dan ouders verwijzen naar de formele procedures. Deze procedures schieten enorm tekort en dat weten we al op het moment dat we ze ernaar doorverwijzen. Ouders hebben amper rechten in dit systeem en kunnen zich vrijwel nergens op beroepen. Komt nog bij dat ouders in principe in het belang van hun kind heel veel accepteren. Pas als een situatie enorm is geëscaleerd en alle formele stappen zijn doorlopen kunnen ouders terecht bij een onderwijsconsulent. We zijn dan vaak echter al maanden verder, het kind zit thuis of ongelukkig op school en de ouders zijn wanhopig en gefrustreerd. Het is alsof je een klein wondje hebt, maar dat we met behandeling wachten tot de patiënt op de intensive care ligt en dan allerlei behandelingen gaan bedenken. Dit late ingrijpen heeft vaak blijvende gevolgen voor kinderen en gezinnen. Terwijl er heel veel leed te voorkomen is als we maar eerder steun bieden. Dat zou ook financieel nog wel eens een hoop kunnen opleveren.

Bij de collega's die ouders te woord staan bij Ouders & Onderwijs leidt dit proces tot frustratie. Als informatiepunt leggen we ouders uit hoe het systeem werkt, we bieden steun en begrip en we helpen ouders de moed erin te houden. Wat wij niet kunnen doen is met ouders in een vroeg stadium meelopen. Daarvoor hebben wij noch de expertise, noch de capaciteit. Bovendien is de constatering van Balans e.a. terecht. Passend onderwijs en zorg zijn met de decentralisatie onderwerpen geworden die in de regio moeten worden aangepakt. Daarom willen we pleiten voor een regionale vertegenwoordiging van ouders van kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte. Deze regionale vertegenwoordigers kunnen al in een vroeg stadium steun bieden aan ouders en zij kennen de weg in de regionale systemen. De betrokkenheid van ervaringsdeskundige ouders in de regio is hierbij

een belangrijke factor, omdat zij steun kunnen bieden en weten waar ouders tegenaan lopen. Dat een dergelijke aanpak niet binnen de kerntaken van Ouders & Onderwijs hoort is wat ons betreft evident. Anderen zijn hiervoor meer aangewezen. We denken dan aan Balans en de diverse regionale netwerken van ervaringsdeskundige ouders in samenwerking met de onderwijsconsulenten. We pleiten ervoor dat er financiële ondersteuning komt vanuit de passend onderwijsbudgetten om dit vorm te geven. Als Ouders & Onderwijs willen we graag intensief gaan samenwerken door ouders die ons bellen gericht door te verwijzen naar de regionale oudervertegenwoordigers. Daarnaast halen we de ervaringen uit de regio op en brengen dat gezamenlijk in op nationaal niveau om ook daar de ervaringen van ouders op het gebied van passend onderwijs in te brengen. We willen optimaal kennisdelen om zo samen de belangen van deze ouders recht te doen.

Financiering & onafhankelijkheid

Ouders & Onderwijs ontvangt een subsidie van OCW. Ondanks dat wij een onafhankelijk stichting zijn, maken diverse partijen zich zorgen dat dit conflicteert met het innemen van een onafhankelijke positie. Een onwelgevallige mening wordt wellicht niet geuit uit angst om financiering kwijt te raken. Ondanks dat wij van mening zijn dat de subsidierelatie ons nog nooit in de weg heeft gestaan en het ministerie nooit druk op ons uitoefent om bepaalde standpunten wel of niet in te nemen, begrijpen wij wel dat we makkelijk de schijn tegen hebben. Daarom willen we in onze statuten en in een gedragscode onze onafhankelijkheid formeel gaan vastleggen en met het ministerie hierover expliciete afspraken maken. In deze afspraken en de gedragscode leggen we vast dat de standpunten van Ouders & Onderwijs geheel onafhankelijk tot stand komen op basis van de inbreng van de ouderraad, de onderzoeken onder het ouderpanel en de signalen uit ons informatiepunt.

Dan nog krijgen wij regelmatig de vraag of een ouderorganisatie überhaupt wel overheidsfinanciering zou moeten (willen) ontvangen. Kunnen de ouders niet zelf dit geld bij elkaar brengen in de vorm van een lidmaatschapsbijdrage en zou dat niet veel zuiverder zijn? In theorie een logische redenering. Echter, we verwachten dat de bereidheid van ouders om financieel bij te dragen aan brede informatievoorziening en vertegenwoordiging te beperkt is om een organisatie als de onze draaiende te houden. Er is een zeer breed belang om ouders een stem te geven in het onderwijs en ervoor te zorgen dat er een plek is waar zij terecht kunnen. Vandaar dat we een bijdrage uit publieke middelen gerechtigd vinden. Zeker vergeleken met de subsidies die worden versterkt aan andere partijen met wie we aan tafel zitten, is de omvang van de subsidie minimaal. En erg nodig om serieus werk te maken van het ouderbelang in het onderwijs.

Ouders samen sterk

We willen een hand uitsteken naar alle ouders en ouderinitiatieven die zich tot nu toe onvoldoende door ons vertegenwoordigd hebben gevoeld. Als we het belang van de ouder echt kracht bij willen zetten dan lukt dat alleen als we onze krachten bundelen. We zetten de deur dan ook open voor alle ouders die mee willen doen. Zo zijn we onder andere voornemens om te gaan werken met een ouderraad, bestaande uit alle ouderinitiatieven die hieraan willen deelnemen, aangevuld met individuele ouders die mee willen doen. Deze ouderraad zal ons gevraagd en ongevraagd adviseren over de koers en de inhoudelijke

inbreng die we leveren in de onderwijssector. We zullen dit ook statutair vastleggen. Daarnaast gaan we werken met werkgroepen van ouders die ervaringsdeskundig zijn op een bepaald gebied, te beginnen met passend onderwijs. Zo kunnen ouders meepraten over de koers van Ouders & Onderwijs en zullen zij zich hopelijk beter vertegenwoordigd voelen. We hebben ook de intentie om ons online ouderpanel, nu bestaande uit 4000 ouders, exponentieel te laten groeien in de komende jaren. Zo kunnen we op ieder moment ook een representatief beeld krijgen van hoe 'alle' ouders tegen zaken aankijken. Daarbij hoort ook een grotere naamsbekendheid.

Tot slot

De stem van ouders in ons onderwijs, waar vrijheid een groot goed is, is van cruciaal belang voor een rechtvaardig systeem van 'checks and balances'. Aan de rechten van ouders en hun kinderen is nog veel te verbeteren. Iets waarvan je je als ouder vaak pas bewust wordt op het moment dat het niet goed gaat. Wij willen de komende jaren samen met andere ouderinitiatieven opkomen voor alle ouders: de 'niet zoveel aan de hand ouder', de mondige betrokken ouder, maar juist ook de meest kwetsbare, vaak onzichtbare, ouder heeft een stem nodig. Dit kunnen en willen we niet alleen doen. Daarom vragen we alle ouders en ouderorganisaties om samen te werken in het belang van alle ouders van Nederland.